

Frizon för flickor

Ibland kan missionär Annika Ovander undra om hennes arbete med lutherska kyrkans tjejgrupper spelar någon roll, men när hon väl möter flickorna försvinner hennes tvivel. Då ser hon värdet av att deltagarna får vara barn och leka, men också försiktigt lufta sina drömmar och resonera kring sina levnadsvillkor i Malawi. Då väcks nya tankar till liv.

Glada och minst sagt högljudda skratt och tjut hörs från kyrkan. Det är 15 tjejer i åldrarna 13 till 19 som spelar ballongvolleyboll. Leken är en av favoriterna tillsammans med "snappa vanten" och "fruktsallad".

I sitt vanliga vardagsliv har de ingen tid över till sådant onödigt som att leka.

Tjejers villkor i Malawi är helt annorlunda än i Sverige. Av de flickor som jag

regelbundet träffar i fem olika församlingar går ungefär hälften i skolan, resten har slutat efter årskurs tre eller fyra, eller så har de aldrig gått i skolan.

Det är självklart att detta återspeglas i deras liv. Det är lite si och så med läs- och skrivkunnigheten. Världen utanför blir begränsad, och när vi pratar om deras drömmar blir det ofta "jagskulle vilja resa

och besöka min mormor i grannbyn". De allra djärvaste kanske vill kunna resa till huvudstaden Lilongwe. Yrkesdrömmarna handlar oftast om att få jobb i stan som sekreterare, men ibland säger någon att hon vill bli sjuksköterska eller kanske lärare.

När jag tar fram min medhavda jordglob av plast har jag svårt att veta hur mycket de förstår av vad jag berättar. Jag försöker tänka tillbaka på min egen skoltid och på hur jag egentligen lärde mig att greppa hur världen fungerade, men det är svårt att minnas.

Svårt att motivera skolgång

Alla flickorna vet att det är viktigt för dem att gå i skolan, men när det kommer till

Flickorna bryr sig gärna om utseende och "tjejiga" grejer, men resurserna är knappa och ibland möts de av en grym verklighet.

När flickorna träffas dansar de gärna, men de får också äta, leka, ha bibelstudium och tala om livet.

att ställa föräldrarna inför faktum blir det svårt. Skolan är inte nödvändig för flickor – ”de ska ju ändå bara gifta sig”. Flickorna behövs hemma som hjälp i hushållet, med småsyskonen och på fälten. En flicka blev tvungen att sluta skolan därför att hennes mamma fick tvillingar.

Ibland blir jag missmodig och undrar om det egentligen tjänar någonting till att träffa de här tjejerna. Jag frågar mig själv om det kan göra någon skillnad i deras liv. Men varje gång är jag lika jublande glad när jag kör därifrån. Att bara

uppleva deras glädje över för oss självklara saker är helt fantastiskt. Det kan handla om att tillverka ett halsband av pärlor eller att helt enkelt få leka!

Giftermålet viktigt

Vad sysslar vi då mer med på vara tjejträffar? I början försökte jag använda några svenska material för sådana här flickgrupper, men det fungerade inte alls. Visst bryr ”mina flickor” sig om sitt utseende, de pysslar med hår och kläder, drömmer om äktenskap och barn, men

resurserna är knappa och verkligheten grym med fattigdom, okunnighet, sjukdomar och det allt överskuggande hiv- och aids-hotet.

Vi pratar ofta om vad som är viktigt när man ska gifta sig, för gifta sig måste man göra i Malawi, och barn måste man också ha, annars är man ingen ”riktig” kvinna.

Möter verkligheten

De egenskaper flickorna vill att deras blivande man ska ha är oftast att han måste ha en utbildning och ett jobb, han ska

vara snäll och inte slå dem, han ska vara en kristen (helst luthersk kristen) och inte otrogen.

Verkligheten är tyvärr inte på flickornas sida. Jag har sett flera av dem hamna i äktenskap som andra eller tredje hustru (polygami finns fortfarande i Malawi) till en visserligen ganska välbärgad man, men risken är stor att de blir hiv-smittade med tiden och att även barnen riskerar smitta. Jag har också sett flickor som gifter sig för tidigt, när de är 16 år, och får barn innan de är mogna vare sig kroppsligt eller mentalt. Jag har träffat flickor som är 26 år, har tre eller fyra barn och själva ser ut som om de vore 50 – totalt utslitna både fysiskt av hårt arbete och barnafödande och psykiskt för att de kanske förlorat ett eller flera barn.

Trots allt detta är det alltså varje gång vi ses en glad stämning i tjejgrupperna. Flickorna får äta sig mätta under ett dygn i alla fall, de får träffas, sjunga, dansa, leka, ha bibelstudium och be tillsammans. Jag hoppas och tror att de kan vara ett stöd för varandra och en tillgång i sina församlingar eftersom de också lär sig att framträda och våga yttra sig så att de inte blir överkörda av männen i olika beslut. Våra präster och deras fruar (som är mycket viktiga i församlingslivet) är verkligen till stor hjälp i arbetet med grupperna.

Annika Ovander

FOTO MIKAEL JOHANSSON

Det är mannen som bestämmer och ska respekteras i allt i det malawiska samhället. Här mäter unga män sina krafter i gymnastiska lekar.

Mannens roll i Malawi

Det är ingen tvekan om vem som bestämmer i familjen i Malawi, det är mannen. Han ska ”respekteras” i alla situationer, och en man som praktiserar polygami kan ta sig ytterligare en hustru utan att ens berätta det för sin första hustru.

Anledningen till polygami kan vara så enkel som att mannen behöver arbetskraft på sina tobaksfält, arbetskraft som han inte behöver betala någon lön. Det räcker med mat och husrum. Ofta händer det sedan att mannen sticker med inkomsten från fälten trots att alla arbetat hårt tillsammans.

– Man kan i alla fall se en förändring, berättar en kollega, förr i tiden kunde man ha sju till åtta fruar, nu är det kanske bara två tre stycken.

Gör vad de kan för jämlikheten

Nu ska man inte vara orättvis mot den malawiske mannen. De som är välutbildade gör verkligen vad de kan för att lätta på arbetsbördan för kvinnorna, men det är fortfarande hennes ansvar att sköta hem-

met och barnen. Fortfarande bor dock 80 procent av Malawis befolkning på landet och lever i de gamla traditionerna och den äldre kulturen med en strikt uppdelning av sysslorna – och den är mycket ojämlig.

Röra om i grytan

Jag försöker ibland att delta i matlagningen när vi har ledarkurser och kvinnorna i församlingen ska koka ”nsima” (majsgroten man äter två gånger om dagen) till 30 till 40 personer. Jag bjuder gärna på deras glada skratt när jag försöker röra om i den stora grytan – mina krafter är inte på långa vägar som deras. Jag är inte van vid hårt fysiskt arbete från barndomen. Men de starka kvinnornas kroppar är samtidigt trötta och slitna. Det är kvinnorna som bär den tyngsta bördan.

Annika Ovander

Stöd till kyrkan i Malawi ger du via giro 900-9903. Skriv i ”Malawi” i meddelanderutan. Tack för din gåva!

FOTO ANNIKA OVANDER

